

ומתפלל תפלת-הבקר או שיש בדעתי חלילה להחל הכל, כדאמרי אינשי, מ"מה טובו" ? — חלילה ! מתכוון אני בזה דוקא אל "האהל", התיאטרון של הפועלים, אלה המשהזים החובכים שרגלם האחת יומם על הפרשים ורגלם השניה לילה על הפרשים...

והאמת אניד לכם, רבותי, שלא נהניתי כ"כ בהצגה מה"סימבוליזם" של פרץ הנשגב מבינתנו כאן ומה"פוטוריזם" שנכנס לעצמו תינו בזמן האחרון בא"י, ולא נתענגתי כ"כ על המוסיקה היפה, שירת המלאכים של אנגל וביחוד על השירה הנהמדה של "בורדיגוזו !" — בלוית הצלצול של המפתח בבקבוק או של "טשוק-לייד !" — כנראה, כדי להחזיק את ה"שטימונג" של י. ל. פרץ אחרי נפילת המ"סך ! — כשם שנהניתי הנאה משונה מש"לשת הקומפוזיטורים שלנו בשעת ההפסקה, ולא דוקא מנגינותיהם ונעום-זמירותיהם: אלא מהמוסיקה הרוסית שלהם, שהשמיעו לנו בקול רם ובהתלהבות גדולה, ביו מסך למסך שם בפנה המוסקבית שעל יד הבמה.

אין מה לדבר : החוט המשולש הרוסי הזה היה מעין — תלדאכיוב קטנה ! ומכיון שהחילותי ב"מה טובו" עלי לסיים ב"עלינו לשבח" לאדונים הסדרנים של הפועלים שנרשו, במחילה, את סדרני "יתרו" הבורגנים ולקחו סדרנים מאנ"ש, שעורו למשחקים בצעקותיהם באולם. ומרב המחומה שלהם מלמטה לא שמעו את ה"רעש" על הבמה...

ו"האכספריסיוניזמוס" נכנסה, בעונותינו

הולכת ומתפתחת, הולכת ומתקרמת בצעדי ענק גם בעניני האמנות. לא רחוק מ"הקונסרט" בטוריום" של הדגיהלכן במ"ש, לא רחוק מן המשפתיים ומרכיז-העזים של בתי אונגרו, בתוך הבנינים החדשים אשר במגרש הידוע בשם "פלאס די-לופירא" של מאה-שערים, סמוך לכותל ה"רטוב" בקרוין-בן-שתן — שם הונחה בזמן האחרון בצינעא ובחשאי, בלא רעיש ובלא קול-יקולות אבן הפנה ליסוד התיאטרון החדש של ירושלים, הכשר בתכלית הכ"שורות אפילו למהדרין מן המהדרין. המשחקים הם בחורים חרדים ואברכי-משי, ונקבות — מאן דכר, שמן ! נתלכטו זמן רב כשאלה זו ולסוף התירו לעצמם, לשם האמת, תהטורה, ללכש כלי-אשה בשעת הדחק ואונס — רחמנא פטריה ! הריג'יסור הוא כלו קפטן; ופאות והלשון היא ספק-זרגון וספק לשון-הקדש. ואפילו תקנות יש להם הכתובות ע"י סופר סת"ם באותיות מרובעות ובנוצת האווה והכל מאושר ומקויים. ע"י הרשות.

וכפי שמודיעים לי תלמידי דהתם, מת' כונן התיאטרון הזה להופיע עם "ריפירטואר" גדול ולעשות גם "סבוב" בכל הארץ, למען ידעו !

השאלה היא רק — מה יעשה אז ננסין ? ולאן יברח תאומי ואורסיני עם "הרוגרת" שלו ? וה"אוהל" המסכן מה ההא עליו ? ירחם השם !

** * * * * * "מה טובו אחל לך יעקב" — כסבורים אתם שאני עומד עכשיו לפניכם

אחר-כבוד ע"י השובינים אל המשטרה. השוטרים דברו אתם דוקא בלשון עדינה, בשפה של "איירופליו" כלומר, "זייטשע" מוחל", ואולם הגרמני שבהם, הקורספונדנט של העתון הערבי, פנה אל שוטרו בכעס וב-עינים בולטות וצעק בלשונו : "אבער זיין זי ביטטע פאר זיכטיג !", (אבל, יזהר-נא כבודו !), כאלו היה הבחור הזה חלילה כלי-זכוכית וצריך לכתב עליו : את המלה : Fragile כדרך שרושמים על ארגוני הס' חורה הרקה באניות מפני הזהירות כדי שלא תשבר חלילה. בקצור, הבחור הגרמני דגן יצא ממלון-יוו כחתן יוצא מחופתו ואחריו חבריו תשעה במספר, כנגד תשעה ירחי-לידה של הבית-הלאומי שלנו, הלכו זוגות זוגות ואהד יוצא זנב. שני שוטרים יהודים לפניהם ושנים מאחוריהם וחייל יהודי מימינם וסכיבם נש-ערה מאד.

ומה אניד לכם, תלמידים יקרים ? אנכי אינני חלושי-עצבים ב"ה, את הסולות היוהר נוראים (ואפילו קול-ישראל !) אשמע ורעש רעידת האדמה בירושלים ולא יודעו אברי, רק את הקול הזה — פרנסה ותוצאותיה ואפילו מוסיס"ם — לא אוכל לשמע ולשאת בקור רוח...

ומוטב, רבותי, שנדבר בענינים יותר משמחים, כדומה למשל התיאטרון החדש במאה-שערים.

אמנם, לא יאומן כי יסופר ובכ"ז אין זו אנדה. אין מה לדבר : מאה-שערים שלנו

אינני זוכר אם כבר ספרתי לכם את המעשה מטבריה ? — מעשה באכר אחד ממושבות הגליל התחתון ששכח, כנראה, ונכנס בשבת-קדש עם עגלתו ושני סוסיו לטבריה עיה"ס. ראה זאת יהודי טברוני, צנום ובעל-שיזיוימיל, ונתחלחל. התחיל צועק אליו בורגון : "אם שאבעס ? גוי ! ! ! (בשבת ? גוי !).

— י ה ו ד י ד ב ר ע ב ר י ת ! — ענה לו האכר הצעיר כגאון מתוך עגלתו, וב-שעת דבורו הצליף על גבי הסוסים בקול רם והמשיך דרכו העירה...

בפנקסי רשום : "מופסים", סמן-לזכרון שצריך לדבר ע"א ה"חתונה", שהיתה בלי "כלי זמר" בעש"ק במלון יוו. עובר אני לתומי ברחוב יפו ורגלי שוק-עות בתוך הופת, ופתאם רואה אני לפני קהל גדול עומד לפני מלון יוו ועיניהם נשואות למרום. מסתמא נשאתי גם את עיני והבטתי למרומים ומיד הכנתי כי שם "ששון ושמחה". לא שהיתי הרבה, הבקעתי לי דרך בין השוט-רים, שויתי רגלי כאילות ויאללאה ! אחת-ושתים על המדרגות והנה עומדות הן (כלומר, רגלי) במסדרון הארוך. לא אספר לכם הפעם ע"א כל האנדרלמוסיא שהקימה ה"חברה" הא-דומה, ראשית מפני שהגעתי אחר המעשה והעיקר, מפני שתלמידי דהתם נחכאו אל הכלים בשעת מעשה.

מה ראיתי ? — תשעה מופסים חובלו

ראו עיני בשבוע זה. עברתי בשבת-קדש זו, פרשת "עקב", כיון "שלש-עודות" למעריב ברחוב-הנביאים מול החצר של "דורשי-אמת" בעירנו, והנה הגיע לאזני קול שירה ונגינה עולה מן הצריף של המיסיון וצעירים וצעירות מאחב"י נחפזים ובאים בהמון אל "הבית". מכיון שראיתי יהודים רצים, רצתי גם אני אחריהם. הם רצים ואני רץ לאותו מקום כדי להתחקות על ה"אמת" והנה מה אמר לכם, רבותי ? — ראיתי שם מה שלא ראתה שפ' חה על הים. ה"בית" מלא מפה אל פה עד אפס מקום אפילו על המדרגות אשר בחוץ. הצעתי מן החלון וראיתי שם יהודים ויהודיות, צעיר-רים וזקנים מכל המינים, אשכנזיא וספרדיא, פרסיא ותימניא לרבות חלוצים וחלוצות עומי-דים צפופים בדחילו ורחימו ועושים אזניהם כאפרכסת לשמע, אל הרנה ואל התפלה" ושור-תים בצמא את דברי "המגיד" בדרשתו על פרשת נח והמטיף להם דברים שבלב ותורת המוסר בה"א הידיעה... — אוחזין בידיהם ספרי תהלים (מסתמא בלשון-הקדש !) ויחד פוצחים ברנה ובשירה אחר המשוררת, "דורשה האמת" בלוית העונג...

ובתוך הקהל הכרתי את השוטר היהודי בתלכשתו הרשמית ובמקלו בצדו, שהוא נשלח מדי שבת בשבתו כדי לשמר על הס' דרים מפני רבני האוכלסין והמבקרים מאחב"י בשעת התפלה והדרשה. ובכ"ז — אי אפשר להעריך נשמה עב' רית, שהרי מיד אחרי צאתם מ"דורשי-אמת" הם מדברים ביניהם דוקא ב-ע-ג-ר-י-ת...

פרץ ואין אלמאליה ואין צווחה במדורי, רק מעט צחוק וקלות-ראש ומעט דברים בטלים לכבוד שבת, כאשר אהבתם, תלמידי החביבים. וע"כ אוהב אני תמיד לשוטט בחוצות ירושלים עיה"ק ולהסתכל מבעד למסוה הצר-חק שלי. אוהב אני להסתובב בין מנחה למע-ריב ברחוב יפו ובמלון יוו ולכתת את רגלי אפילו למאה שערים ולרחוב "פריו" אשר בבתי-אונגרו ; זורק אני מבט לחלונות שערי חסד ותוקע את הטמיי בבתי מחסה (יש לי תמיד ב"ה מטפחת !..), מחמת שסובר אני תמיד כי דוקא ב-ר-ח-ו-ב אפשר לראות את החיים של אחב"י כמו שהם, כיצר הם הולכים ולאן הם זורמים ...

מה, אתם צוחקים ? גם זו לי דאגה. זוהי דעת יהודי פשוט מ"העליה הרביעית", ואתם יכולים להגיד כהפצכם. וידעתי מה שתאמרו לי : הרחוב כירור שלם הלא מצער הוא, דברים שלימה-בכך, דברים שאין להם ערך בחיי עמנו. כן מצער הוא, אבל מ"קטנות" כאלו מורכבים, רבותי, כל החיים.

ואל יהא הדבר הזה קל בעיניכם ! יש דברים ומעשים בכל יום, שאנו עוברים עלי-הם בעירנו מבלי להרגישם כלל, בלי התבונן בהם, כאלו כן צריך להיות "מששת ימי בראשית", ולפעמים אתה מסתכל בהם והם עושים עליך רושם, שהוא נשאר בלבך לאורך-ימים...

מבעד למסוה (שעורים בהסתכלות)

רק תמול עם חשכה נסיתי און, כדרכי, אל חור-המנעול של לשכת-החשאיין במע-רכת שלנו ונתגלה לי הסוד כי העורכים והמו"לים שלנו מת-כוננים לעשות מהפכה שלמה בעתונם.

אומרים הם — אבל, זה ישאר בינינו ! — להביא בעגלא ובזמן קריב שנוי גמור בצור-רת הגליון ובמתכונתו, תחתונים נעשו על-ידי-נים, ורק לי קבעו מקום דוקא במדור התחתון, כמו תמיד.

ובלבי כבר אמרתי : אולי אשנה הפעם את טקומי ואשנה את מזלי. אהיה סו"ס מררי מעלה ואכתב גם אני מאמרים "ראשיים" כדי להטיל אימה על הצבור ולהטיף מוסר בשער-בת-רבים ל"בעלי-הבתים" בת"א, כמו למשל העורך של העתון התל-אביבי. אגב, מספרים בשמו של בעלי-היובל שלנו, שהגיע לשנות שיבה עד מאה ועשרים שנה, כי אם יקחו חתיכה מ"על הפרק" שבעתון "הישוב" ויכניסו גז שני רוטלים מ"י, יצא מאמר ראשי של מ. ג. בעתון ההגון...

אבל זה שקר, שכרו מסתמא ה"שונאים" מלכם, והעיקר הוא שאני נשארתי, לא עליכם, מררי-מסה, ואפשר גם זו לטובה ! שהרי אין

הרבים, לא רק אל הבמה אלא גם לתוך הספר סלים, לא רק אל ה"מעמדות" אלא גם אל המושב על הכסאות. וכשם שהכל ב"ה עקום ואיפכא-מסתר על הבמה גם בתנועות ונב ביריעות, כך "נהפכו היוצרות" גם באולם ותחתונים נעשו עליונים... ולא לחנם התאונן באוני אחד מתלמידי, פקיד בינוני, בהאי ליש" נא ואמר: ילמדני רבנו ר' עזמות! אני שלמדתי 15 ג"מ בעד כרטיסי והושיבוני בשורה העשתי-עשרה והפעל שלי שלם רק 4 גרוש וישב לפני "כפריץ" ממש בשורה השניה, מעשה בורגני ממש? ... ואנב, שאל ממני שאלה חמורה:

— "סטייטש?" — הוא טוען ואומר בתפשו את דש בנדי כנהג גובראין יהודאין — הן אני חבר להסתדרות העובדים הכללית ככל חברי הפקידים והריני משלם להם בכל חדש מס כבר ב"ה, טבין ותקילין, כלומר: לא אני משלם אלא שמנכים ממני לכתחילה ומבלי שאל את פי אפילו — ולגבי קרנות הריני חבר כשר וישר ככל החברים, אבל לגבי כרטיסים הריני בורגני ממש? .. בקצור, רמזתי לו על ה"דגמלוח" שלו הענוד לגרנותיו וחבין את הענין...

ויש לי ב"ה תלמידים מובהקים לא רק בין אחב"י אלא גם בין הגויים. ובזמן האחרון פתחתי כנהג חדשה ומיוחדת גם לנכרים מכני עשו ומבני-ישמעאל ב"חדר" שלי. אין מה לדבר: הענין הולך ומתפתח אעפ"י שהעורכים שלי החליטו להשאירני במדור התחתון.

בשבוע זה נזרמנתי לפונדק אחד—איני יודע בדיוק את פרוש ה"פונדק" הזה, אבל אוהב אני להשתמש במלה יפה זו: "פונדק!" — עם תלמידי הנכרים וכנהוג התגלגלה השיחה על השפה שלנו ושלחם שהן אחיות וקרובות זו לזו. קפץ אחד מהם, סוחר ידוע וחשוב בעירנו, — ולא דוקא מירידינו! — ופנה אלינו בהאי לישנא:

הבה ואספר לכם מעשה שהיה בשפה העברית ובדירי אני הוה עובדא. וספר לנו האיש שיש לו גיסא, בת אחותו, שהיא יודעת לדבר עברית יותר טובה משלשה רבעי היהודים בירושלם (לשונן ממש!), שלמדו מפי חברותיה היהודיות... והנה בזמן האחרון — כך הוא מספר — הלך עם אשתו וגיסתו זו אל הבזר החדש אשר בעיר העתיקה ונכנסו לחנות של יהודי חסיד לקנות דבר מה. פנתה אליהם הצעירה בעברית וסבור היה התנוני שהיא יהודיה והוויל לה את מחיר הסחורה. ואולם לא יכל היהודי להתאפק ואמר לצעירה בלשון-הקודש כדי שלא יבינו בני-ליותה: "מדוע את הולכת עם הגויים?" (לא ידעו הסוחרים היהודים שלנו כי כאן בא"י ה"ערל מבין כל דבור").

— "מכיון ששמענו — כך מסוים תלמיד הערל — את המלה "גויים" הבינונו מיד כי בננו היהודי מדבר ומיד העמדנוהו על טעור תו, שגם הצעירה המדברת עברית יפה היא "גוייה" והלכנו מיד..."

הוא אשר אמרתי: חכמים הזהרו ברבי ריבם ומכש"כ אלה שאינם חכמים!...

ואת המעשה בעורך-דין שמעתם? לא! ובכן, תשמעו עתה וראויים הדברים לשמע. מעשה בעו"ד צעיר, מפרחי האדבוקטים בעירנו, שיצא כדאמרי אינשי "מתחת המחט" וקבל רשיון לעבודה, שנתאהב לא עליכם בבתו היפה של עו"ד זקן, בקי ורגיל, ובקש את ידה. יש אומרים שהוא רצה לבסס לו מעמד בחיים, אבל אין זה נפקא-מינה לעיקר המעשה.

האב הסכים למלא את בקשתו של הצעיר בתנאי שיבחן אותו תחלה אם הוא מוכשר לעבודתו ואם יעמד במבחנו ושיג את מבוקשו. פקד הזקן על חברו הצעיר להוציא נרתיק מהי ארון שבו נמצאים הדוקומנטים של אחד מל-קוחותיו ושאל מאתו:

— הגד נא לי, אדם צעיר, בכמה זמן תוכל לגמר את המשפט הזה? הסתכל הצעיר רגעים אחדים ולאחר שעבר על התעודות אמר בגאון:

הענין! — ובכן, אדוני, — ענה האב — אני מצטער מאד שלא אוכל לתת לך את בתו. הן אני חי מהמשפט הזה זה שתי שנים ואתה אומר לגמר בשתי ישיבות. הנך בטל! במחילת-כבודך! אינך עורך-דין אמיתי!...

כלפי מאי ספרתי לכם כל זאת? — כלפי זה שכלם שואלים שאלה אחת: מדוע רבו כ"כ משפטים בארצנו והמגרש הרוסי בעירנו הוא מלא תמיד על כל גדותיו.

ויודע אני ומכיר יהודי אחד בעירנו, שהתפאר לפני, כי בשנה זו היו לו שבעים ושמונה ימים ועוד ידו נטויה... ישנם יהודים, שהם מבליים את ימיהם בבית המשפט והעמידו להם מטות ללון שם גם בלילות.

ולא לחנם אמר הנציב שלנו בשעת המה-זור הראשון של עו"ד שלנו: חושש הוא שעם רבוי האדבוקטים בארצנו ירכו גם המשפטים.

נבא וידע מה נבא, אעפ"י שאינו נביא ואינו גר כמוני ברחוב-הנביאים. ושם בחו"ל אין, כנראה, כלל עבודה לעו"ד וע"כ הם מחויבים לעורך משפטים נגד משפטי הדין, וב"ה שיצא זכאי ועכשיו בימי הפגרה של בית המשפט, החליטו עו"ד שלנו לעשות משפטים בינם לבין עצמם — כך אומרים — כדי שלא תשתכח חלילה תורה מישראל.

רצה הקב"ה לזכות את מאה שערים במדתנה יפה, מה עשה? — הלך וכנס היהודים אחדים מרומיניה, שאבות-אבותיהם לא היו מסתמא בארץ הקדושה הזו, והכניס רעיון במר-הם ליסד הסתדרות חדשה בשם "עוליד-רומיניה" על משקל עוליה-פולניה...

והנה בא אלי אחד מתלמידי הנאמנים — ג"כ רומני! — והביא לי קלף מודפס משני עבריו בלשון הקודש של יירידינו קווי זכראטיאנו. כשאך ראיתי את המציאה הזו, שאלתי את נפשי ברומינית: "טשי דראקו"? (בלשון נקיה ז"א:

מה זאת?) מיד חבשתי את משקפי הרומינים, ומכיון שנשתמרה אצלי עדיין נירסאדינקותא קראתי את ההזמנה שנלשחה ל"דומנגווי" פ. יהודי זקן שהוא קרוב יותר להר הזיתים מאשר לרומיניה, מאת ה"קומיטיטול פרוכיר זוריו" (הועד הזמני) להשתתף ביאספה חשובה שתהיה אי"ה בביה"כ "בוקרשט" אשר במאה שערים בשבת קדש.

ולו הייתי אני איזה תקיף שם אצל המי-ניסטורים הרומינים הייתי מציע לפניהם לשלח ל"דומניולים" במאה שערים וביחוד לחברים הפעילים שבהם אותה-זטיינות בעד עבודתם לטובת ה"מולדת" וה"רומיניה בתוככי ירושלם עיה"ק, דהיינו מה? — "מוסלינה" (דיסא) גדולה הבאה ב"בריוני" (גבינה רומינית) והכל לחתך חתיכות לכל המתפללים בביה"כ "בוקרשט"...

וכדי שלא להטיל קנאה בסעודה עלי להזכיר לטובה גם את "בתי ווארשא" שלנו.

עברתי בשבוע זה ממאה שערים לזכרון משה וראיתי רהיטים עימדים ברחוב על יד בתי ווארשא ושאלתי את תלמידי שעברו באותה שעה אם לא נגמר עדיין משך-הדירות בירושלם?

והנה הסביר לי תלמידי זה, שהיא בקי בכל עניני הכולל הזה, שעוד בעש"ק באו שוטי רים והוציאו יהודי אחד המכונה "חכם באשי" אעפ"י שאומנתו היא לתפר-נעלים. ולמה נקרא חכם-באשי? — אין זו נפקא-מינה לגבי

דירן. והיהודי שכב על הכרים והכסתות עם בני-ביתו בראש כל חוצות בשבת קדש, אלא שיהודים רחמנים בני רחמנים התירו לו לה-כנס לבית הכנסת. והמטלטלין שלי מהתגלגלים ב"ה בחוצות ירושלם עד היום הזה.

והיפה שבכל הדבר הזה הוא שהממונים — כך מספר לי תלמידי — כבר נכנסו ב"ה לדירותיהם בבתי ווארשא, וחד מינייהון שבנה לו בית חדש לא רצה ליחנות ממנו ובחר לשבת בדירה הקטנה אשר בבתי ווארשא.

ומבתי ווארשא לשערי חסד יש רק קפיצה אחת לר' עזמות.

הכל יודעים שאנשי השכונה הקדושה הזו הם יראים ושלמים וחרדים לדבר ה', וע"כ תקנו חברי הועד. שאסור לכל בעל בית ב"שערי חסד" להשכיר דירה לעבריינים ר"ל שהם מנלחין את זקנם, מקצצים בפאותיהם ובכנדיהם ומחללים את השבת. וכל מי שיעבד על תקנה זו — מחויב לשלם קנס של שלשה פונט לקופת הועד.

ומהמת, שבעונותינו הרבים, נכנסה רוח מינות גם בשכונות הקדש ונתרבו העבריינים בעירנו, נפל אחד מהדיירים של "שערי חסד" על המצאה, דהיינו, שהציע לפני בעל הבית שלו, לשלם מכיסו את הקנס שלשה פונט, ובעל הבית הסכים, בחינת זה נהנה וזה אינו חסר.

בקצור, אומרים שהועד פתח בספריו חשבון מיוחד בשם "קפת העבריינים" שאינה חסרה כלום, אך-רק: היא הולכת ומתפתחת

מיום ליום...

* *

ולמען האמת מחויב אנכי להודיע לכם קצת על הידיעות המדויקות, שמצאתי ב"כל ארץ ישראל":

בדף ק"ח ברשימת העתונים הערבים כתוב שהעתון "אתהאר-אל עמאל" (אחרות הפועלים) יו"ל בחיפה פעם בחודש. ולפי עדותו של העורך בעצמו העתון יוצא לאור לא בחיפה אלא בירושלם ולא פעם בחודש אלא בכל שבוע. — ממש כידיעה זו שבאה בשבוע זה ב"פלסטין", שהעתון האנגלי "פלסטין וויקלי" מהסולל הוא בא כחה של ההנהלה הציונית...

* *

ולסוף מודעה קטנה לכל תלמידי יתלכ"י דותי — כן ירכו — דבכל אתר ואתר. כל מכתב שישלח אלי בלי כול ישאר בדאר וינוח שם על משכבו בשלום עד ביאת הגואל.

כל המכתבים שיבואו אלי מ"בני בלי" שם" כלומר בלא חתימת יד הקדושה ילכו ישר ובלא ויזה אל הסל. הרוצה, שיתפרסמו דבריו ילך אל הדאר, יקנה בול בחצי גרוש ויאמר לדבק טוב על המעטפה מיטין כדוס וכדין, ולמען השם לא ישכח לחתם את שמו הקדוש בלא סלסולים ובלא "דריידליך". ואם ירצה הכותב שאפרסם את "חכמותיו" ב"עז-מות" בלי שם המפורש שלו יודיע זאת במכ"תבו והכל יבוא על מקומו בשעורי בשלום.

עזמות